

2020.

GADA PĀRSKATS

SATURS

1. PAMATINFORMĀCIJA.....	3
1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads	3
1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde atbildīga	3
1.3. Vēlēšanu komisijas	4
2. PĀRSKATA GADA GALVENĀS PRIORITĀTES UN INFORMĀCIJA PAR TO ĪSTENOŠANU.....	6
2.1. Parakstu vākšana tautas nobalsošanas ierosināšanai par Valsts prezidenta apturētajiem likumiem	6
2.2. Rīgas domes vēlēšanas	7
2.3. Vēlēšanu vadības sistēmas izstrāde	9
2.4. Priekšlikumi normatīvo aktu pilnveidei.....	10
2.5. Vēlētāju likumdošanas iniciatīvas.....	11
2.6. Eiropas pilsoņu iniciatīvas	12
2.7. Dalība starptautiskās konferencēs, semināros un mācību programmās.....	15
2.8. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – starptautiskie vēlēšanu novērotāji.....	17
2.9. Pieredzes apmaiņas vizītes.....	17
3. BUDŽETA INFORMĀCIJA	18
3.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2020. gadā (<i>eiro</i>)	19
3.1.1. Kopsavilkums.....	19
3.1.2. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 01.00.00 “Vispārējā vadība	19
3.1.3. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 05.00.00 “Eiropas Parlamenta vēlēšanas”	20
3.1.4. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 99.00.00 “Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums”	20
4. PERSONĀLS	22
5. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU	25
5.1. Pasākumi sabiedrības informēšanai un izglītošanai.....	25
5.2. Pasākumi sabiedrības viedokļa izzināšanai	25
6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM	27

1. PAMATINFORMĀCIJA

1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads

Centrālā vēlēšanu komisija ir vēlēta un neatkarīga valsts institūcija, kuras pienākumos ietilpst Saeimas vēlēšanu, Eiropas Parlamenta vēlēšanu, republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu, tautas nobalsošanu sagatavošana un vadīšana, parakstu vākšanas organizēšana par apturētiem likumiem un iniciatīvas grupu iesniegto likumprojektu, Satversmes grozījumu projektu un Saeimas atsaukšanas ierosinājumu reģistrēšana parakstu vākšanai.

Centrālās vēlēšanu komisijas darbību regulē likums “Par Centrālo vēlēšanu komisiju”, kā arī Saeimas vēlēšanu likums, Pašvaldības domes vēlēšanu likums, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likums, likums “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”, Vēlētāju reģistra likums un Pašvaldības vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likums.

Centrālo vēlēšanu komisiju kā pastāvīgi darbojošos valsts iestādi izveido Saeima ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc tās sanāksanas. Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvā ir deviņi locekļi – vēlētāji, no kuriem komisijas priekšsēdētāju un septiņus locekļus ievēlē Saeima, bet vienu locekli no tiesnešu vidus – Augstākā tiesa.

Pirmā Centrālā vēlēšanu komisija pēc Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas tika izveidota 1992. gada 8. decembrī, tomēr par Centrālās vēlēšanu komisijas dibināšanas dienu var uzskatīt arī 1922. gada 20. jūliju, kad par Centrālās vēlēšanu komisijas izveidošanu 1. Saeimas vēlēšanu vadīšanai un sarīkošanai “Valdības Vēstnesī” paziņoja tā laika parlaments — Satversmes Sapulce.

Pašreizējais Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvs Saeimā tika apstiprināts 2019. gada 21. martā, ar pilnvarām no 2019. gada 22. marta. Par Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju Saeima ievēlēja Kristīni Bērziņu. No iepriekšējā sastāva amatu komisijā saglabāja četri komisijas locekļi.

1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde atbildīga

Nozīmīgākie Centrālās vēlēšanu komisijas pienākumi ir:

- nodrošināt Saeimas vēlēšanu likuma, Pašvaldības domes vēlēšanu likuma, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likuma un likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” vienveidīgu un pareizu piemērošanu un kontrolēt šo likumu precīzu izpildi;
- informēt un izglītēt vēlētājus un Latvijas iedzīvotājus par vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu kārtību un norisi;
- reģistrēt parakstu vākšanai iniciatīvas grupu iesniegtos Satversmes grozījumu projektus, likumprojektus un Saeimas atsaukšanas ierosinājumus;
- apkopot un saskaitīt parakstu vākšanās saņemtos vēlētāju parakstus, pārbaudīt, vai parakstījušās personas ir vēlētāji;
- pieņemt lēmumus, izdot rīkojumus un instrukcijas vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu sagatavošanai un norisei;

- pārbaudīt par Eiropas pilsoņu iniciatīvām savāktu Latvijas pilsoņu atbalsta paziņojumu skaitu, konstatēt un apliecināt derīgo paziņojumu skaitu;
- noteikt valsts piešķirto naudas līdzekļu sadalījumu valstspilsētu un novadu vēlēšanu komisijām, vēlēšanu iecirkņu komisijām ārvalstīs Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanu, tautas nobalsošanas vai parakstu vākšanu rīkošanai;
- koordinēt un vadīt pašvaldību vēlēšanu komisiju darbu, pārraudzīt vēlēšanu iecirkņu komisiju darbu;
- izglītēt pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju locekļus;
- sagatavot un iesniegt priekšlikumus vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu normatīvo aktu pilnveidošanai;
- apkopot un publicēt vēlēšanu un tautas nobalsošanu iznākumus;
- izskatīt saņemtās sūdzības par vēlēšanu, tautas nobalsošanu, likuma ierosināšanu sagatavošanu un norisi;
- izskatīt un atcelt nelikumīgus citu vēlēšanu komisiju lēmumus.

1.3. Vēlēšanu komisijas

2020. gadā Latvijā bija 119 pašvaldību vēlēšanu komisijas – deviņas republikas pilsētu vēlēšanu komisijas un 110 novadu vēlēšanu komisijas. Savukārt, gatavojoties 2021. gada 5. jūnijā plānotajām kārtējām pašvaldību vēlēšanām, apvienojamo pašvaldību kopsapulcēm līdz 2020. gada 1. decembrim bija jāievēlē pašvaldību vēlēšanu komisijas administratīvi teritoriālās reformas rezultātā apvienotajos novados. Tika plānots, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā, pēc 2021. gada pašvaldību vēlēšanām, Latvijā būs 42 pašvaldības. No šīm 42 pašvaldībām 28 novados, gatavojoties pašvaldību vēlēšanām, vēlēšanu komisijas bija jāizveido no jauna. Vienu no tām - jaunveidojamā Krāslavas novada vēlēšanu komisiju – 2020. gada 17. decembrī iecēla Centrālā vēlēšanu komisija, jo apvienojamo novadu deputātu kopsapulce nebija ņēmusi vērā Apdzīvoto teritoriju un apdzīvoto vietu likuma Pārejas noteikumu, kas paredz, ka katras apvienojamā novadā ietilpstošajam pašvaldības domes deputātu balsu skaitam jābūt proporcionālam konkrētās pašvaldības iedzīvotāju kopskaitam, un deputātu kopsapulcē, kurā ievēlēja novada komisiju, nebija uzaicināti piedalīties Aglonas novada deputāti.

Pašvaldību vēlēšanu komisijas ir vēlētas un pastāvīgas pašvaldību institūcijas, ko reizi četros gados, pēc pašvaldību vēlēšanām, ievēlē attiecīgā valstspilsētas dome vai novada dome. Pašvaldības vēlēšanu komisijā var būt no 7 līdz 15 vēlēšanu komisijas locekļiem. Pašvaldības vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju ievēlē dome, bet komisijas sekretāru – no sava vidus pašvaldības vēlēšanu komisijas locekļi.

Pirms katrām vēlēšanām vai tautas nobalsošanas pašvaldību vēlēšanu komisiju kompetencē ietilpst izveidot vēlēšanu iecirkņu komisijas, katru septiņu locekļu sastāvā. Saeimas vēlēšanās, Eiropas Parlamenta vēlēšanās un tautas nobalsošanās Centrālā vēlēšanu komisija, sadarbojoties ar Ārlietu ministriju, izveido vēlēšanu iecirkņu komisijas arī ārvalstīs. Pārstāvju skaits vēlēšanu iecirkņu komisijās ārvalstīs var būt no trīs līdz septiņiem locekļiem.

Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanās vēlēšanu komisiju izdevumi tiek segti no valsts budžeta līdzekļiem, savukārt pašvaldību vēlēšanās – no attiecīgās pašvaldības budžeta līdzekļiem.

Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju, kā arī vēlēšanu iecirkņu komisiju izveidošana un darbība noteikta [Pašvaldības vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likumā](#). Tāpat vēlēšanu komisiju pienākumi iekļauti arī Saeimas vēlēšanu likumā, Pašvaldības domes vēlēšanu likumā, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumā, likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”, kā arī Centrālās vēlēšanu komisijas instrukcijās.

2. PĀRSKATA GADA GALVENĀS PRIORITĀTES UN INFORMĀCIJA PAR TO ĪSTENOŠANU

2.1. Parakstu vākšana tautas nobalsošanas ierosināšanai par Valsts prezidenta apturētajiem likumiem

2019. gada nogalē 41 Saeimas deputāts izmantoja Satversmē paredzētās tiesības un lūdza Valsts prezidentam apturēt divu Saeimā pieņemtu likumu “Grozījumi Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā” un “Grozījums likumā “Par pašvaldībām”” publicēšanu uz diviem mēnešiem. Grozījumi paredzēja mainīt domes pilnvaru termiņu ārkārtas vēlēšanu sarīkošanas gadījumā un noteikt, ja līdz kārtējām vēlēšanām ir palikuši vairāk nekā 24 mēneši, ārkārtas vēlēšanās jauno domi ievēl uz atlaistās domes pilnvaru termiņu. Ja līdz kārtējām vēlēšanām palikuši no deviņiem līdz 24 mēnešiem, jauno domi ievēl uz atlaistās domes atlikušo pilnvaru termiņu un vēl uz četru gadu pilnvaru termiņu. Savukārt, ja līdz kārtējām domes vēlēšanām ir palikuši mazāk nekā deviņi mēneši, tad jaunas domes vēlēšanas nenotiek un līdz kārtējām vēlēšanām darbojas pagaidu administrācija.

Atbilstoši Satversmei un likumam “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” šo divu mēnešu laikā Centrālajai vēlēšanu komisijai bija jāorganizē trīsdesmit dienu ilga parakstu vākšana, kuras laikā jānoskaidro, vai likumu nodošanu tautas nobalsošanai atbalsta arī ne mazāk kā 1/10 vēlētāju.

Parakstu vākšana tautas nobalsošanas ierosināšanai par Valsts prezidenta apturētajiem likumiem “Grozījumi Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā” un “Grozījums likumā “Par pašvaldībām” notika no 2020. gada 16. janvāra līdz 14. februārim. Parakstīties par apturēto likumu nodošanu tautas nobalsošanai varēja klātienē, 358 parakstu vākšanas vietās Latvijā un 41 parakstu vākšanas vietā ārvalstīs.

Parakstīšanās vietas noteica pilsētu un novadu domes, un katrā pašvaldībā tās bija jāiekārto ar tādu aprēķinu, lai uz 10 000 vēlētāju būtu vismaz viena parakstu vākšanas vieta. Ārvalstīs parakstu vākšanas vietas tika iekārtotas pēc Ārlietu ministrijas priekšlikuma Latvijas Republikas vēstniecībās, ģenerālkonsulātos un konsulātos. Iespēja piedalīties parakstu vākšanā bija arī karavīriem un zemessargiem starptautisko operāciju rajonos, kā arī vēlētajiem ieslodzījuma vietās. Vēlētajiem, kuri veselības stāvokļa dēļ nevarēja ierasties parakstu vākšanas vietā, tika nodrošināta iespēja parakstīties savā atrašanās vietā.

Tiesības piedalīties parakstu vākšanā bija visiem balsstiesīgajiem Latvijas pilsoņiem, kuri parakstīšanās brīdī bija sasnieguši vismaz 18 gadu vecumu. Lai piedalītos parakstu vākšanā, vēlētajam bija nepieciešams derīgs personu apliecinošs dokuments - Latvijas pilsoņa pase vai personas apliecība. Pēc parakstu vākšanas termiņa beigām pašvaldību vēlēšanu komisijas parakstītāju datus ievadīja Centrālās vēlēšanu komisijas parakstu vākšanas sistēmā. Tādējādi tika noteikts kopējais parakstītāju skaits un nodrošināts princips, ka katrs vēlētājs var parakstīties tikai vienu reizi.

Centrālā vēlēšanu komisija parakstu vākšanas tautas nobalsošanas ierosināšanai par apturētajiem likumiem rezultātus apstiprināja 2020. gada 19. februārī, un tie liecināja, ka

vēlētāji neatbalsta apturēto likumu nodošanu izlemšanai tautas nobalsošanā. Par grozījumu Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā nodošanu tautas nobalsošanai bija parakstījušies 6007 jeb 0,39% vēlētāju, bet par grozījumu likumā “Par pašvaldībām” nodošanu tautas nobalsošanai – 5956 jeb 0,38% vēlētāju. Līdz ar to apturētie likumi tika izsludināti un stājās spēkā.

2.2. Rīgas domes vēlēšanas

2020. gada 13. februārī Saeima pieņēma Rīgas domes atlaišanas likumu, kas stājās spēkā 2020. gada 25. februārī un paredzēja pienākumu Centrālajai vēlēšanu komisijai organizēt [ārkārtas Rīgas domes vēlēšanas](#). Sākotnēji Centrālā vēlēšanu komisija izsludināja Rīgas domes vēlēšanas 25. aprīlī. Šis Centrālās vēlēšanu komisijas lēmums tika apstrīdēts Administratīvajā rajona tiesā, kas lēma, ka Rīgas domes vēlēšanām jānotiek 2. maijā. Tomēr, ņemot vērā valstī noteikto ārkārtas situāciju un ieviestos drošības pasākumus COVID-19 izplatības ierobežošanai, Rīgas domes atlaišanas likums tika vairākas reizes grozīts, un vēlēšanu datums pārcelts, kā rezultātā Rīgas domes vēlēšanas norisinājās tikai 2020. gada 29. augustā.

Rīgas domes atlaišanas likumā tika noteikta kārtībā, kā piemērojami būtiskākie Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma un Vēlētāju reģistra likuma nosacījumi. Deputātu kandidātu sarakstu iesniegšana Rīgas domes vēlēšanām norisinājās no 2020. gada 14. līdz 20. jūlijam. Deputātu kandidātu sarakstus varēja iesniegt reģistrētas politiskās partijas, reģistrētu politisko partiju reģistrētas apvienības, kā arī divas vai vairākas reģistrētas politiskās partijas, kuras nav apvienojušās reģistrētā politisko partiju apvienībā. Deputātu kandidātu sarakstu pieņemšanu un reģistrēšanu nodrošināja Rīgas pilsētas vēlēšanu komisija, un pavisam vēlēšanām tika reģistrēti 15 deputātu kandidātu saraksti un 707 deputātu kandidāti.

Tiesības piedalīties Rīgas domes vēlēšanās bija Latvijas pilsoņiem, kā arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņiem, kuri vēlēšanu dienā bija sasnieguši 18 gadu vecum, bija reģistrēti Latvijas iedzīvotāju reģistrā un kuriem Rīgas administratīvajā teritorijā 90 dienas pirms vēlēšanu dienas bija reģistrēta dzīvesvieta vai Rīgā piederēja nekustamais īpašums. Lai balsotu pēc nekustamā īpašuma pazīmes, vēlētājiem bija jāreģistrējas balsošanai noteiktu laiku pirms vēlēšanām.

Pavisam vēlētāju sarakstos Rīgas domes vēlēšanām tika iekļauts 422 681 balsstiesīgs pilsonis, no kuriem vēlēšanās piedalījās 171 507 jeb 40,58 procenti. No tiem iespēju balsot savā atrašanās vietā izmantoja 1327 jeb 0,3 procenti vēlētāju. Salīdzinot ar iepriekšējām Rīgas domes vēlēšanām 2017. gadā, šajās vēlēšanās vēlētāju aktivitāte bija par 9,8 procentpunktiem zemāka. Viens no iemesliem zemākai vēlētāju līdzdalībai, nekā vidēji, bija apstākļi, ka vēlēšanas notika vīrusa infekcijas Covid-19 izplatības apstākļos. Tomēr šo iemeslu nevar uzskatīt par vienīgo vēlētāju aktivitāti ietekmējušo faktoru, arī politisko partiju piedāvājums, konteksts, kādā tika izsludinātas vēlēšanas un vēlēšanu norises laiks varēja atstāt ietekmi uz vēlētāju aktivitāti.

Vēlēšanām Rīgā tika izveidoti 156 vēlēšanu iecirkņi. Vēlētāju uzskaitē tika lietoti vēlēšanu iecirkņu vēlētāju saraksti, kurus sagatavoja Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde arī sagatavoja un vēlētajiem nosūtīja vēstules ar informāciju, kurā vēlēšanu iecirknī vēletājs reģistrēts vēlēšanām.

Tāpat vēlēšanās vēletājiem tika nodrošināta iespēja mainīt vēlēšanu iecirkni, izmantojot datu apmaiņas e-pakalpojumu vēlēšanu iecirkņos. Lai gan sākotnēji īso vēlēšanu sagatavošanas termiņu dēļ, kas paredzēja sarīkot vēlēšanas divos mēnešos, netika paredzēta šāda iespēja, tomēr vēlēšanas pārceļot uz augustu, Saeima arī atbalstīja grozījumus Rīgas domes atļaušanas likumā, kas to paredzēja.

Iespēju nobalsot citā iecirknī, ne tajā, kur sākotnēji reģistrēti, Rīgas domes vēlēšanās izmantoja 18 486 vēletāji jeb 10,8%, no vēletājiem, kuri piedalījās vēlēšanās. No tiem vairāk nekā puse jeb 9814 vēletāju citā iecirknī balsoja vēlēšanu dienā, 29. augustā. Šajās vēlēšanās datu apmaiņas sistēma strādāja raiti, un traucējumi tās darbībā netika novēroti. Vidējais vēlēšanu iecirkņa maiņai nepieciešamais laiks bija 2,34 minūtes, un tas ietvēra laiku no brīža, kad vienā iecirknī reģistrēja iecirkņa maiņas pieprasījumu, un otrā iecirknī to izskatīja un apstiprināja.

Nodrošinot 2020. gada Rīgas domes vēlēšanas, Centrālā vēlēšanu komisija pieņēma arī vairākas instrukcijas, kurās noteica kārtību, kādā sagatavojami un iesniedzami deputātu kandidātu saraksti, organizējams vēlēšanu iecirkņu darbs. Sadarbībā ar Slimību profilakses un kontroles centru tika izstrādāti ieteikumi vīrusa infekcijas Covid-19 profilaksei Rīgas domes vēlēšanu iecirkņos.

Tika īstenotas arī trīs iepirkuma procedūras – vēlēšanu nodrošināšanas e-pakalpojumam, kas paredzēja tādas iespējas kā kandidātu sarakstu sagatavošana, iesniegšana, publicēšana, vēlēšanu zīmju maketu sagatavošana, elektronisku vēlēšanu gaitas žurnālu vēlēšanu iecirkņos, vēlēšanu zīmju skenēšanu, vēlēšanu rezultātu apkopošanu un publicēšanu, vēletāju datu apmaiņas e-pakalpojumam un vēlēšanu aplokšņu izgatavošanai un piegādei. Tāpat Centrālā vēlēšanu komisija vēletāju informēšanai par Rīgas domes vēlēšanām sagatavoja informatīvos materiālus drukātā, audio un video formātā, izvietoja šo informāciju televīzijā, radio un sociālajos tīklos. Papildus šajās vēlēšanās tika izvietota arī vides reklāma, kurā vēletāji tika informēti par vēlēšanu iecirkņu darba laikiem. Atsevišķa informācija tika sagatavota par epidemioloģiskās drošības pasākumiem, kas bija jāievēro vēlēšanu iecirkņos.

Pirmsvēlēšanu periodā Centrālā vēlēšanu komisija organizēja arī vairākus seminārus deputātu kandidātu sarakstu iesniedzējiem un Rīgas vēlēšanu iecirkņu komisiju amatpersonām. Vēlēšanu sagatavošanas periodā un vēlēšanu laikā tika nodrošināts arī uzzīņu tālruņa pakalpojums, kā arī vēletājiem tika nodrošināta iespēja pieteikties vēlēšanu novērošanai kā Centrālās vēlēšanu komisijas brīvprātīgajiem novērotājiem.

Pirms vēlēšanām īpaša uzmanība tika pievērsta arī vēlēšanu drošības jautājumiem. Pastiprināti drošības pasākumi tika noteikti vēlēšanās izmantotajām IT sistēmām, kā arī sadarbībā ar drošības iestādēm tika īstenota Rīgas vēlēšanu iecirkņu komisiju instruktāža par drošības jautājumiem un Rīgas domes vēlēšanu vides uzraudzība.

Vēlēšanu laikā trijos Rīgas vēlēšanu iecirkņos tika konstatēti tādi vēlēšanu kārtības pārkāpumi, kuru ietekme uz vēlēšanu rezultātiem bija jāvērtē gan Centrālajai vēlēšanu komisijai, gan tiesai. Divos vēlēšanu iecirkņos balsu skaitīšanas laikā vēlēšanu kastēs tika

konstatētas kopā 627 vēlēšanu aploksnes bez iecirkņa zīmoga, savukārt vēl vienā vēlēšanu iecirknī vēlēšanu dienas kastē tika konstatētas 34 aploksnes ar atzīmi “iepriekšējā balsošana”. Atbilstoši vēlēšanu nosacījumiem, konstatējot šādu situāciju, vēlēšanu aploksnes nav pieskaitāmas kopējam vēlēšanu rezultātam. Tomēr, izvērtējot šos procedūras pārkāpumus, Centrālā vēlēšanu komisija, tiesībsargājošās iestādes un tiesa neguva pierādījumus par ļaunprātīgu iejaukšanos vēlēšanu rezultātos. Līdz ar to ar tiesas lēmumu šajos vēlēšanu iecirkņos tika organizēta neapzīmogotajās un kļūdaini apzīmogotajās vēlēšanu aploksnēs esošo vēlēšanu balsojumu pieskaitīšanu kopējiem rezultātiem.

Atbilstoši Rīgas domes vēlēšanu rezultātiem piecu procentu barjeru no vēlēšanās nodotā balsu kopskaita saņēma septiņi deputātu kandidātu saraksti, attiecīgi iegūstot arī pārstāvniecību Rīgas domē. Rīgas domes vēlēšanās iesniegtie un reģistrētie deputātu kandidātu saraksti, vēlēšanu aktivitātes dati un vēlēšanu rezultāti tika publicēti un ir pieejami Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē, adresē <https://rd2020.cvk.lv>.

2.3. Vēlēšanu vadības sistēmas izstrāde

2020. gadā Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja pirmo posmu 2019. gadā izvirzītajam mērķim iegādāties īpašumā vēlēšanu vadības sistēmu, lai tādējādi mazinātu vēlēšanu informācijas tehnoloģiju (IT) sistēmu atkarību no viena pretendenta sniegtajiem pakalpojumiem. 2020. gadā tika izstrādāta tehniskā specifikācija un veikts iepirkums diviem no plānotajiem pieciem Vēlēšanu vadības sistēmas moduļiem - bāzes un pašvaldību vēlēšanu moduļiem. Moduļi Centrālās vēlēšanu komisijas īpašumā pārņemti 2021. gada februārī.

Vēlēšanu vadības sistēma nodrošina kandidātu sarakstu sagatavošanu, iesniegšanu, pieņemšanu, reģistrēšanu, publicēšanu, mašīnlasāmu vēlēšanu zīmju maketu sagatavošanu, vēlēšanu zīmju skenēšanu, elektronisku vēlēšanu gaitas žurnālu vēlēšanu komisijām un vēlēšanu iecirkņiem, vēlēšanu rezultātu apkopošanu un publicēšanu, statistikas pārskatu sagatavošanu un datu arhivēšanu.

Saistībā ar vēlēšanu vadības sistēmas iegādāšanos īpašumā aktualizējās jautājums par Centrālās vēlēšanu komisijas IT kapacitāti un iespējām atbilstošā kvalitātē uzraudzīt un attīstīt šādas valsts nozīmes kritiskās infrastruktūras uzturēšanu un darbību. Tika secināts, ka esošie Centrālās vēlēšanu komisijas IT resursi ir nepietiekami, tāpēc 2020. gadā tika sagatavots un Finanšu ministrijā iesniegts prioritārā pasākuma pieprasījums Centrālās vēlēšanu komisijas IT kapacitātes stiprināšanai. Diemžēl pieprasījums netika atbalstīts, un Centrālajai vēlēšanu komisijai 2020. gada nogalē nācās īstenot strukturālas izmaiņas – likvidēt Lietvedības nodaļas vecākā lietveža amata vietu, apvienot vecākā speciālista sadarbībai ar ārvalstu institūcijām amata pienākumus ar lietveža amata pienākumiem, lai pieejamā finansējuma ietvaros 2021. gadā izveidotu IT vadītāja amata vietu. Tomēr nākotnē nepieciešams turpināt īstenot pasākumus, lai stiprinātu un attīstītu IT kapacitāti, jo dažādi IT risinājumi arvien vairāk ienāk arī vēlēšanu administrēšanas nozarē.

2.4. Priekšlikumi normatīvo aktu pilnveidei

2020. gadā Centrālā vēlēšanu komisija piedalījās Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas, Saeimas Juridiskās komisijas, Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas un Saeimas Administratīvi teritoriālās reformas komisijas sēdēs, kurās 2020. gadā tika skatīti priekšlikumi likumprojektos, kuri tieši vai pastarpināti bija saistīti ar vēlēšanu, tautas nobalsošanu vai parakstu vākšanu organizēšanas kārtību.

Bez dalības un viedokļa sniegšanas Saeimas komisiju sēdēs, Centrālā vēlēšanu komisija 2020. gadā iesniedza Saeimas Juridiskajai komisijai priekšlikumus grozījumiem likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”, rosinot noteikt, ka parakstu vākšanas kārtība tautas nobalsošanas ierosināšanai par Valsts prezidenta apturētiem likumiem tiek pielīdzināta parakstu vākšanas kārtībai par vēlētāju iniciatīvām un var tikt organizēta elektroniski. Tāpat Centrālā vēlēšanu komisija aicināja deputātus izvērtēt iespēju likumā precizēt rīcību gadījumā, ja vairākas iniciatīvas grupas iesniedz identiskas iniciatīvas laikā, kad parakstu vākšana par tāda paša satura iniciatīvu jau sākusies.

2020. gadā Centrālā vēlēšanu komisija kopīgi ar Valsts pārvaldes un pašvaldību komisiju un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi turpināja darbu pie grozījumu “Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā” un “Vēlētāju reģistra likumā” sagatavošanas, lai jau 2021. gada pašvaldību vēlēšanās tiktu ieviests elektronisks tiešsaistes vēlētāju reģistrs vēlēšanu iecirkņos, nodrošinot vēlētajiem iespēju balsot jebkurā sava vēlēšanu apgabala iecirknī. Grozījumi Saeimā galīgajā lasījumā tika pieņemti 2020. gada jūnijā.

2020. gadā Saeimā tika skatīti arī Tieslietu ministrijas sadarbībā ar Centrālo vēlēšanu komisiju, Ārlietu ministriju un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi sagatavotie grozījumi “Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā”, kas paredzēja iespēju vēlētajiem, kuri pašvaldību vēlēšanu laikā uzturas ārvalstīs, balsot pa pastu no ārvalstīm. Šie grozījumi Saeimā galīgajā lasījumā tika pieņemti 2020. gada decembrī.

2020. gada decembrī Saeimā galīgajā lasījumā tika pieņemti arī Centrālās vēlēšanu komisijas 2019. gadā izstrādātie grozījumi likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”, kas paredzēja vēlētajiem atvieglot parakstu apliecinājumu, kas saņemti klātienē, iesniegšanu Centrālajā vēlēšanu komisijā, kā arī paredzēja iespēju par vēlētāju iniciatīvām parakstus apliecināt ārvalstīs Latvijas Republikas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās.

2020. gadā Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi turpināja darbu pie grozījumu sagatavošanas Saeimas vēlēšanu likumā un Vēlētāju reģistra likumā, lai īstenotu Ministru kabineta 2020. gada 26. februāra rīkojumā Nr. 76 “Par konceptuālo ziņojumu “Par eID karti kā derīgu personu apliecinošu dokumentu Saeimas vēlēšanās”” dotos uzdevumus. Grozījumi ir nepieciešami, lai jau 2022. gada Saeimas vēlēšanās vēlētāju uzskaitē būtu iespējams izmantot elektronisku tiešsaistes vēlētāju reģistru vēlēšanu iecirkņos, tādējādi nodrošinot vēlētāju, kuru rīcībā ir tikai Latvijas pilsoņa personas apliecība, bet nav pases, dalību vēlēšanās bez papildu administratīvā sloga – vēlētāju apliecības saņemšanas.

Jāatgādina, ka līdzšinējā Saeimas vēlēšanu kārtība paredzēja vēlētāju uzskaiti un principa “viens vēletājs – viena balss” nodrošināšanai izdarīt atzīmi (spiedogu) vēletāja pasē, savukārt, ja vēletājam ir tikai personas apliecība, tad viņam noteiktu laiku pirms vēlēšanām bija jāizņem vēletāja apliecība. Šī kārtība pēdējās Saeimas vēlēšanās raisīja plašu vēletāju neapmierinātību, un nākamajās Saeimas vēlēšanās noteikti būtu maināma.

2.5. Vēletāju likumdošanas iniciatīvas

Atbilstoši Satversmei ne mazāk kā vienai desmitajai daļai vēletāju ir tiesības iesniegt Valsts prezidentam pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likumprojektu, kuru prezidents pēc tam nodod izskatīšanai Saeimai, vai arī ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu. Izmantot šīs tiesības vēletāji var 12 mēnešu laikā no dienas, kad Centrālā vēlēšanu komisija iniciatīvu reģistrējusi. Kārtību, kādā vēletāji var īstenot šīs tiesības, nosaka likums “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”.

Spēkā esošie parakstu vākšanas nosacījumi paredz, ka 12 mēnešu laikā pēc iniciatīvas grupas reģistrēšanas Centrālajā vēlēšanu komisijā parakstīties par iniciatīvas ierosināšanu vēletāji var internetā – vienotajā valsts un pašvaldību portālā Latvija.lv vai klātienē – pie zvērinātiem notāriem, dzīvesvietas deklarēšanas vietās pašvaldībās, bāriņtiesās, kuras veic notariālas darbības, novados pie pagastu vai pilsētu pārvalžu vadītājiem. Likums ļauj iniciatīvas grupai vākt parakstus arī citā tiešsaistes sistēmā, ja tiek nodrošināta parakstītāja identifikācija un fizisko personas datu aizsardzība.

Maksa par paraksta apliecināšanu jāsedz vēletājam vai iniciatīvas grupai. Savukārt parakstīšanos portālā Latvija.lv nodrošina valsts, un vēletājam šis pakalpojums ir bez maksas. Kopš 2016. gada 1. marta parakstīties par vēletāju iniciatīvām portālā Latvija.lv var ne tikai, izmantojot drošu elektronisko parakstu, bet arī internetbanku autentifikāciju. Par 1/10 vēletāju parakstu savākšanu un iesniegšanu Centrālajā vēlēšanu komisijā, kā arī iniciatīvas popularizēšanu pilnībā atbild iniciatīvas grupa. Centrālās vēlēšanu komisijas pienākums ir reģistrēt iniciatīvu vai atteikt iniciatīvas reģistrēšanu, pirms tam izvērtējot, vai iniciatīvas grupa atbilst likumā noteiktajām prasībām, vai iniciatīvas grupas iesniegtais likumprojekts, Satversmes grozījumu projekts ir pilnībā izstrādāts pēc formas un satura, vai tautas nobalsošanas ierosinājums par Saeimas atsaukšanu ir iesniegts, ievērojot Satversmē noteiktos termiņus.

Centrālās vēlēšanu komisijas pienākums ir saskaitīt par iniciatīvu nodotos vēletāju parakstus, pārbaudot, vai parakstījušās personas ir vēletāji. Lai izpildītu šo likuma prasību un saprātīgā termiņā nodrošinātu parakstītāju pārbaudi, parakstu uzskaiti un kontroli, Centrālā vēlēšanu komisija izmanto tiešsaistes Parakstu vākšanas sistēmu, kura ir pieejama visiem parakstu apliecinātājiem pašvaldībās un kurā tiek reģistrēti un uzkrāti parakstu apliecinājumi. Vienlaikus sistēma ļauj sagatavot un izdrukāt vēletājiem izsniedzamo parakstu apliecinājumu veidlapas, ja vēletājs parakstās klātienē.

2020. gadā Centrālajā vēlēšanu komisijā tika iesniegtas piecas vēletāju iniciatīvas. Divas iniciatīvas bija grozījumi Latvijas Republikas Satversmē, kas rosināja samazināt Saeimā ievēlējamo deputātu skaitu un ievēlēt prezidentu tiešās vēlēšanās. Divas iniciatīvas bija likumu grozījumu priekšlikumi – likumprojekts “Grozījumi likumā “Par svētku, atceres un

atzīmējamām dienām”” un likumprojekts “Likums par 2012. gada 8. novembra likuma “Grozījumi likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”” atcelšanu, kā arī viena vēlētāju iniciatīva bija Saeimas atsaukšanas ierosinājums.

2020. gadā noslēdzās parakstu vākšana par trim 2019. gadā reģistrētām vēlētāju iniciatīvām. Neviena no šīm parakstu vākšanām nebija sekmīga, jo 12 mēnešu laikā iniciatīvas grupām neizdevās gūt Satversmē noteikto vienas desmitās daļas vēlētāju atbalstu.

Ar visām Centrālajā vēlēšanu komisijā iesniegtajām vēlētāju iniciatīvām un parakstu vākšanas nosacījumiem iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā www.cvk.lv sadaļā “Vēlētāju iniciatīvas”. Šajā sadaļā pieejama arī Centrālās vēlēšanu komisijas apkopotā informācija ar parakstu vākšanas vietām pašvaldībās un pie notāriem, norādes, kā parakstīties elektroniski.

2.6. Eiropas pilsoņu iniciatīvas

Eiropas pilsoņu iniciatīva ir instruments, ar kura palīdzību miljons pilsoņu no vismaz septiņām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm var aicināt Eiropas Komisiju ierosināt tiesību aktus par jautājumiem, kuri ir ES kompetencē un par kuriem ES drīkst pieņemt regulējumu. Tie var būt, piemēram, tiesību akti tādās nozarēs kā vide, lauksaimniecība, transports, sabiedrības veselība un citi.¹ Kopš 2012. gada Latvijas pilsoņiem ir iespēja piedalīties ES ietvaros rīkotajās parakstu vākšanās Eiropas pilsoņu iniciatīvu atbalstam. Eiropas pilsoņu iniciatīvas iesniegšanas kārtība ir noteikta EP un Padomes 2011. gada 16. februāra regulā (ES) Nr.211/2011 par pilsoņu iniciatīvu un likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”.

Lai pieteiktu Eiropas pilsoņu iniciatīvu, no vismaz septiņiem ES pilsoņiem, kuri dzīvo septiņās dažādās dalībvalstīs, ir jāizveido pilsoņu komiteja. Organizācijām nav atļauts ierosināt un organizēt pilsoņu iniciatīvas, taču, ja tiek nodrošināta pilnīga caurskatāmība, organizācijas drīkst sekmēt un atbalstīt iniciatīvas.² Ja paziņojumi par atbalstu kādai no Eiropas pilsoņu iniciatīvām tiek vākti arī Latvijā, pēc parakstu vākšanas beigām tie jāiesniedz Centrālajai vēlēšanu komisijai, kuras kompetencē ietilpst divu mēnešu laikā saskaitīt derīgos atbalsta paziņojumus un konstatēt rezultātu.

Minimālais parakstītāju skaits par Eiropas pilsoņu iniciatīvu Latvijā kopš 2020. gada 1. februāra ir 5640. Minētais skaits atbilst Latvijas ievēlēto Eiropas Parlamenta deputātu skaitam, kas reizināts ar kopējo Eiropas Parlamenta deputātu skaitu, kas tika mainīts pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības. Tā tiek nodrošināts, ka nepieciešamais atbalstītāju skaits tiek noteikts, izmantojot to pašu līdzsvarotās proporcionalitātes principu, ko izmanto, lai noteiktu, cik deputātu vietu Eiropas Parlamentā pienākas katrai dalībvalstij.

¹ Eiropas Komisijas tīmekļa vietne “Eiropas pilsoņu iniciatīva”, sadaļa “Vai Jūsu ideja var būt pilsoņu iniciatīva”, pieejams: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/competences>

² Eiropas Komisijas tīmekļa vietne “Eiropas pilsoņu iniciatīva”, sadaļa “Sagatavošana un pilsoņu komitejas izveide”, pieejams: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/how-it-works/committee>

Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes regulai (ES) 2019/788 par Eiropas pilsoņu iniciatīvu, kas ir spēkā no 2020. gada 1. janvāra, katra dalībvalsts izveido vienu vai vairākus kontaktpunktus, kuros bez maksas sniedz informāciju un palīdz organizatoru grupām saskaņā ar piemērojamajiem Savienības un dalībvalstu tiesību aktiem. Latvijā valsts līmeņa [kontaktpunkts](#) ir Centrālā vēlēšanu komisija.

2020. gada 15. jūlijā Eiropas Parlaments un Padome pieņēma pagaidu pasākumus, lai mazinātu Covid-19 pandēmijas ietekmi uz Eiropas pilsoņu iniciatīvu (Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) 2020/1042, ar ko paredz pagaidu pasākumus attiecībā uz Regulā (ES) 2019/788 par Eiropas pilsoņu iniciatīvu paredzēto vākšanas, verificēšanas un izskatīšanas posmu termiņiem, ņemot vērā Covid-19 uzliesmojumu). [Jaunie noteikumi](#) paredz ilgāku parakstu apliecinājumu vākšanas posmu iniciatīvām, kuras notiek pandēmijas laikā. Paziņojumu par atbalstu vākšanas beigu termiņš ir ticis pagarināts vairākas reizes ar atbilstošiem Eiropas Komisijas īstenošanas lēmumiem (Komisijas īstenošanas lēmums (ES) 2020/2200, Komisijas īstenošanas lēmums (ES) 2021/360, Komisijas īstenošanas lēmums (ES) 2021/944).

2020. gadā parakstu vākšanai Eiropas Komisijā tika reģistrētas piecas jaunas Eiropas pilsoņu iniciatīvas, kā arī parakstu vākšana turpinājās par divpadsmit iepriekš reģistrētām iniciatīvām (vairākām iniciatīvām paziņojumu par atbalstu vākšanas periods tika pagarināts saskaņā ar Regulu (ES) 2020/1042). (skat. 1. tabulu).

1. tabula

Eiropas pilsoņu iniciatīvas, par kurām notika parakstu vākšana 2020. gadā*

Nr.	Nosaukums	Reģistrācijas datums Reģistrācijas numurs
Aktuālās iniciatīvas (paziņojumu par atbalstu vākšana turpinās)		
1.	Tiesības uz atveseļošanu	21/08/2020 ECI(2020)000005
2.	Brīvība kopīgot	15/05/2020 ECI(2020)000004
3.	Beznosacījumu pamatienākumu ieviešana visā ES	15/05/2020 ECI(2020)000003
4.	VĒLĒTĀJI BEZ ROBEŽĀM. Pilnas politiskās tiesības ES pilsoņiem	04/03/2020 ECI(2020)000002
5.	Stop Finning – Stop the trade (“Pārtraukt haizivju spuru atdalīšanu – pārtraukt tirdzniecību”)	02/01/2020 ECI(2020)000001
Paziņojumu par atbalstu vākšana beigusies		
6.	Glābiet bites un lauksaimniekus! Virzībā uz bitēm draudzīgu lauksaimniecību veselīgai videi	30/09/2019 ECI(2019)000016
7.	Pasākumi klimata ārkārtas situācijas jomā	23/09/2019 ECI(2019)000015
8.	Iznīdēt Eiropā korupciju pašā saknē, pārtraucot finansējumu valstīm, kurās tiesu sistēma joprojām ir neefektīva pēc noteiktā termiņa	12/09/2019 ECI(2019)000014

9.	Eat ORIGINAL! Unmask your food	02/10/2018 ECI(2018)000006
Nepietiekams atbalsts (paziņojumu par atbalstu vākšana nav izdevusies)		
10.	“Audzējiet zinātnisko progresu: kultūraugi ir svarīgi!”	25/07/2019 ECI(2019)000012
11.	“Oglekļa cenas noteikšana cīņā pret klimata pārmaiņām”	22/07/2019 ECI(2019)000011
12.	Aviācijas degvielas nodokļa atbrīvojuma izbeigšana Eiropā	10/05/2019 ECI(2019)000009
13.	Ātrs, taisnīgs un efektīvs risinājums klimata pārmaiņām	06/05/2019 ECI(2019)000006
14.	Tiesiskuma ievērošana Eiropas Savienībā	08/04/2019 ECI(2019)000005
15.	#NewRightsNow — pēc “Uber” shēmas strādājošo tiesību stiprināšana	01/04/2019 ECI(2019)000004
16.	Europe CARES - Inclusive Quality Education for Children with Disabilities	04/03/2019 ECI(2019)000002
17.	Pieprasīsim elektronisko cigarešu lietpratīgāku regulējumu!	20/02/2019 ECI(2019)000001
Iniciatīva atsaukta		
18.	Mettons fin à l'ère du plastique en Europe	26/07/2019 ECI(2019)000013
19.	Glābiet bites! Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība un kukaiņu dzīvotņu uzlabošana Eiropā	27/05/2019 ECI(2019)000010
20.	“PRO-NUTRISCORE”	08/05/2019 ECI(2019)000008
21.	Housing for All	18/03/2019 ECI(2019)000003
Turpinās verifikācija		
22.	Ekstrēmismam STOP	12/06/2017 ECI(2017)000007

* *Avots: Eiropas Komisijas tīmekļa vietne “Eiropas pilsoņu iniciatīva”*
https://europa.eu/citizens-initiative/home_lv

Astoņas no šīm iniciatīvām nebija sekmīgas, jo atvēlētajā laikā netika savākts nepieciešamais atbalsta paziņojumu skaits. Četras iniciatīvas tās organizatori atsauca. Savukārt par četrām iniciatīvām, kuras parakstu vākšanas termiņš noslēdzās, informācija vēl tiek apkopota, un vienas iniciatīvas atbalsta paziņojumu verifikācija turpinās.

2020. gadā Centrālā vēlēšanu komisija pēc atbalsta paziņojumu parakstītāju pārbaudes izsniedza vienu sertifikātu par derīgo atbalsta paziņojumu skaitu par Eiropas pilsoņu iniciatīvu “Izbeigt sprostu laikmetu” (reģistrācijas numurs ECI(2018)000004)). Šī iniciatīva kļuva par sesto veiksmīgo Eiropas pilsoņu iniciatīvu.

Lai atzītu iniciatīvu par derīgu iesniegšanai Eiropas Komisijā, iniciatīvas organizatoriem bija jāsavāc vismaz 1 000 000 paziņojumu par atbalstu vismaz septiņās ES dalībvalstīs.

2020. gada 2. oktobrī šī iniciatīva tika iesniegta Eiropas Komisijai. Iniciatīvas atbalstam tika saņemti 1 397 113 paziņojumi. Noteiktais atbalsta paziņojumu sliekšnis oficiāli tika sasniegts 18 dalībvalstīs: Austrijā, Beļģijā, Bulgārijā, Čehijā, Dānijā, Francijā, Horvātijā, Īrijā, Itālijā, Lietuvā, Luksemburgā, Nīderlandē, Polijā, Slovākijā, Somijā, Spānijā, Vācijā un Zviedrijā. Latvijā par šo iniciatīvu tika saņemts 3631 derīgs atbalsta paziņojums, ko parakstījuši Latvijas pilsoņi.

2021. gada 15. aprīlī Eiropas Parlamentā notika atklāta uzklaušanās, un 2021. gada 10. jūnijā iniciatīvu apsprieda Eiropas Parlamenta plenārsesijā. Tajā pašā dienā Eiropas Parlaments pieņēma rezolūciju, kurā pauda atbalstu iniciatīvai.

2.7. Dalība starptautiskās konferencēs, semināros un mācību programmās

Starptautiskās sadarbības aktivitātes un iespējas 2020. gadā ierobežoja Covid-19 pandēmija un ar to saistītie pulcēšanās un pārvietošanās ierobežojumi. Līdz ar to kopš 2020. gada marta Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvju dalība starptautiskajos pasākumos notika pārsvarā attālinātā formātā, kā arī izpaudās kā viedokļu, konsultāciju sniegšana uz Eiropas Komisijas Ģenerālsekretariāta un Informātikas ģenerāldirektorāta, Eiropas Padomes Venēcijas komisijas, Eiropas Padomes Labas pārvaldības un demokrātijas komitejas, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas, citu valstu nacionālo vēlēšanu institūciju u.c. informācijas pieprasījumiem.

Pēc starptautisko iestāžu, organizāciju un sadarbības partneru ielūguma 2020. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji ir piedalījušies vairākās tiešsaistes starptautiskās konferencēs un semināros. Par galveno diskusiju tēmu 2020. gadā kļuva vēlēšanu organizēšana Covid-19 epidemioloģiskajos apstākļos.

Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji piedalījās Eiropas Komisijas izveidotajās darba grupās un Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla tiešsaistes sanāksmēs:

- 1) Eiropas pilsoņu iniciatīvas (EPI) ekspertu darba grupas sanāksmē aprīlī, kurā galvenais diskusijas jautājums bija EPI Regulas grozījumi, paredzot paziņojumu par atbalstu termiņa pagarināšanu Covid-19 ieviesto ierobežojumu dēļ;
- 2) Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla sanāksme jūnijā, kurā tika pārrunāti tādi jautājumi kā Eiropas Komisijas ziņojums par 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām, pieeja dezinformācijas apkarošanai, tostarp saistībā ar Covid-19 pandēmiju, kā arī brīvu un godīgu vēlēšanu sarīkošana ārkārtas situācijās, kas izsludinātas Covid-19 pandēmijas ierobežošanai.

2020. gada februārī Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvis piedalījās Starptautiskā Vēlēšanu sistēmu fonda (IFES) rīkotajā trīs dienu mācību kursā “Centrālās un Austrumeiropas vēlēšanu līderības mācības” (*Central and Eastern European Electoral Leadership Training*), kas notika Prāgā, Čehijā.

2020. gadā turpinājās sadarbība Eiropas valstu vēlēšanu administratoru asociācijas (ACEEEO) ietvaros. 2020. gada aprīlī un septembrī tiešsaistē notika ACEEEO

Izpildpadomes sēdes, kurās Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju pārstāvēja komisijas priekšsēdētāja Kristīne Bērziņa.

2020. gada maijā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji piedalījās ACEEEO organizētajā tiešsaistes simpozijā par vēlēšanām epidēmijas apstākļos, kur tika aplūkota Dienvidkorejas un Polijas pieredze vēlēšanu rīkošanā un sagatavošanā šajā laikā.

2020. gada jūnijā Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja piedalījās Starptautiskā Demokrātijas un vēlēšanu palīdzības institūta (International IDEA) un Rumānijas Pastāvīgās vēlēšanu iestādes organizētajā apaļā galda diskusijā “COVID-19 un īpašā balsošanas kārtība: ko vēlēšanu vadīšanas iestādes var darīt, lai sagatavotos vēlēšanām?”.

2020. gada septembrī Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvis piedalījās Starptautiskā Vēlēšanu sistēmu fonda (IFES) rīkotajā vebinārā par vēlēšanu pieejamību, kas fokusējās uz jautājuma, kā palielināt personu ar invaliditāti iekļaušanu vēlēšanu procesos.

2020. gada septembrī Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji piedalījās arī ACEEEO 29. ikgadējā starptautiskajā konferencē, kuras tēma bija “Vēlēšanas un komunikācija – Vēlēšanu administrēšanas iestāžu loma efektīvas komunikācijas īstenošanā un veicināšanā” (*Elections and Communications - The role of Electoral Management Bodies in conducting and facilitating effective communication*). Arī šī konference Covid-19 pandēmijas ierobežojumu dēļ notika tiešsaistes formātā.

2020. gada oktobrī Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji attālināti piedalījās Elektroniskās balsošanas un dalības kompetences centra (*Competence Center for Electronic Voting and Participation*) organizētajā starptautiskajā konferencē par elektronisko balsošanu “E-VOTE-ID 2020”. Tajā tika diskutēts par vairākiem aktuāliem elektroniskās balsošanas jautājumiem, tai skaitā arī tās pielietošanu Covid-19 apstākļos.

2020. gada novembrī Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji piedalījās ACEEEO sadarbībā ar Starptautisko Demokrātijas un vēlēšanu palīdzības institūtu (International IDEA) organizētajā vebinārā par mobilo balsošanu, kur Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja iepazīstināja klausītājus ar Latvijas pieredzi, organizējot balsošanu vēlēšanu atrašanās vietā.

Tāpat 2020. gada novembrī Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji piedalījās arī EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja (ODIHR) tiešsaistes seminārā par vēlēšanu novērošanu un alternatīvām balsošanas metodēm, EDSO saistību un demokrātisku vēlēšanu standartu ievērošanas problēmām un labo praksi, īpašu uzmanību veltot balsošanas iespējām ārpus vēlēšanu iecirkņa.

2020. gada novembrī tiešsaistē notika arī Eiropas Padomes Venēcijas komisijas rīkotā 17. Eiropas valstu vēlēšanu administratoru konference “Vēlēšanu likums un vēlēšanu administrācija Eiropā — jauni izaicinājumi un labā prakse”, kurā piedalījās Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja.

Savukārt 2020. gada decembrī Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvis piedalījās Starptautiskā Vēlēšanu sistēmu fonda (IFES) vebinārā par Baltkrievijas ceļu uz reformām. Tajā vairāku starptautisko organizāciju pārstāvji un vēlēšanu eksperti diskutēja par

notikumiem Baltkrievijā pēc 2020. gada augusta prezidenta vēlēšanām, analizējot reformu perspektīvas šajā valstī.

2.8. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – starptautiskie vēlēšanu novērotāji

Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvju dalība vēlēšanu novērošanā galvenokārt ir saistīta ar pieredzes apmaiņu vai attīstības palīdzības sniegšanu citu valstu nacionālajām vēlēšanu institūcijām. Novērojot vēlēšanas ārvalstīs, Centrālā vēlēšanu komisija nav pilnvarota un atturas sniegt atzinumus par vēlēšanu atbilstību demokrātiskajiem un starptautiskajiem standartiem, jo parasti sadarbojas ar ārvalstu nacionālajām vēlēšanu institūcijām un novēro konkrētu vēlēšanu jomu – vēlēšanu administrēšanu.

2020. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji tika uzaicināti novērot vēlēšanas un piedalīties to ietvaros notiekošajās pieredzes apmaiņas programmās Bosnijā un Hercegovinā, Gruzijā, Kirgizstānā, Moldovā un Serbijā. Tomēr Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvju dalība šo vēlēšanu novērošanā nebija iespējama Covid-19 epidemioloģisko piesardzības pasākumu un valdības noteikto ceļojumu ierobežojumu dēļ.

Vienīgā vizīte vēlēšanu novērošanai un pieredzes apmaiņai notika 2020. gada februārī, vēl pirms Covid-19 pandēmijas un ārkārtējās situācijas izsludināšanas Latvijā. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvis piedalījās Azerbaidžānas Republikas Milli Medžlisa (parlamenta) vēlēšanu novērošana. Vizītes laikā notika tikšanās ar Azerbaidžānas Centrālo vēlēšanu komisiju, balsošanas novērošana vēlēšanu iecirkņos Baku un Sumgaitā, t.sk. iecirkņu slēgšanas un balsu skaitīšanas novērošana.

2.9. Pieredzes apmaiņas vizītes

2020. gada augustā Centrālā vēlēšanu komisija saņēma lūgumu no Igaunijas Valsts vēlēšanu biroja iepazīstināt ar Latvijas pieredzi, organizējot Rīgas domes vēlēšanas Covid-19 apstākļos. Līdz ar to 2020. gada augustā Centrālā vēlēšanu komisija Rīgā uzņēma Igaunijas Valsts vēlēšanu biroja delegāciju. Igaunijas kolēģiem bija iespēja novērt balsošanas un balsu skaitīšanas procesu Rīgas pilsētas vēlēšanu iecirkņos vēlēšanu dienā, kā arī tikties ar Centrālās vēlēšanu komisijas un Rīgas pilsētas vēlēšanu komisijas pārstāvjiem.

3. BUDŽETA INFORMĀCIJA

Centrālajai vēlēšanu komisijai iestādes funkciju īstenošanai finansējums tiek piešķirts no valsts pamatbudžeta līdzekļiem. 2020. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pamatfunkciju izpildi nodrošināja budžeta programmas “Vispārējā vadība” un “Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums”.

Budžeta programmas 01.00.00 “Vispārējā vadība” ieņēmumus 2020. gadā veidoja dotācija no valsts pamatbudžeta 1 111 795 eiro apmērā un transferts no Rīgas pašvaldības 30 075 eiro, lai apmaksātu vēlēšanu tiešsaistes reģistrāciju Rīgas domes vēlēšanās.

Budžeta programmas izpildei tika izlietoti 1 118 084 eiro. Budžeta programmas ieņēmumi un izdevumi kopā, salīdzinot ar 2019. gadu, pieauga par 119,86% jeb 609 534 eiro. Dotācija no valsts pamatbudžeta pieauga par 113,94% jeb 579 459 eiro.

Ieņēmumu un izdevumu pieaugums saistīts ar finansējuma piešķiršanu prioritārajiem pasākumiem, t.sk. vēlēšanu administrēšanas lietojumprogrammas iegādei 567 534 eiro, atbalsta funkciju reorganizācijai 35 229 eiro. Izdevumi atlīdzībai salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu pieauga par 8,84% jeb 37 562 eiro, jo saskaņā ar Atlīdzības likumu pieauga mēnešalgas likmes CVK amatpersonām, un tika īstenota atbalsta funkciju reorganizācija. Izdevumi precēm un pakalpojumiem, salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, palielinājās par 34,78% jeb 27 796 eiro, jo tika apmaksāta vēlēšanu tiešsaistes reģistrācija 30 075 eiro apmērā, savukārt samazinājās komandējumu izdevumi.

Budžeta programmā 99.00.00 “Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums” tika piešķirta dotācija no valsts pamatbudžeta 1 054 748 eiro, t.sk.:

- parakstu vākšanas nodrošināšanai par apturētiem likumiem “Grozījumi Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā” un “Grozījums likumā “Par pašvaldībām”” 483 166 eiro;
- Rīgas domes ārkārtas vēlēšanu nodrošināšanai 571 582 eiro.

Savukārt budžeta programmas izpildei tika izlietoti 1 054 218 eiro, t.sk.:

- parakstu vākšanas nodrošināšanai par apturētiem likumiem “Grozījumi Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā” un “Grozījums likumā “Par pašvaldībām”” izlietoti 483 164 eiro (lielāko izdevumu daļu veido transferti pašvaldībām parakstu vākšanas nodrošināšanai 300 645 eiro);
- Rīgas domes ārkārtas vēlēšanu nodrošināšanai izlietoti 571 054 eiro (lielāko izdevumu daļu veido Rīgas domes ārkārtas vēlēšanu e-pakalpojuma nodrošināšana 499 402 eiro).

Līdz ar to faktiski 2020. gadā tika apgūti 2 172 302 eiro jeb 99 procenti no plānotā budžeta, kas ir par 1 405 165 eiro mazāk nekā iepriekšējā gadā. 2019. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas finansējums bija 3 577 467 eiro. Izdevumu pamatfunkciju īstenošanai samazinājums saistīts ar to, ka 2019. gadā notikušajās Eiropas Parlamenta vēlēšanas darbojās 1000 vēlēšanu iecirkņi, bet 2020. gadā tika nodrošināta parakstu vākšana 399 vietās, savukārt vēlēšanu iecirkņu darbību Rīgas domes ārkārtas vēlēšanas finansēja pašvaldība.

Centrālā vēlēšanu komisija 2020. gadā noslēdza 177 saimnieciskās darbības līgumus un veica 19 iepirkumus centralizētajā Elektronisko iepirkumu sistēmā (EIS).

Saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu tika veiktas valsts iepirkuma procedūras – sarunu procedūras “e-Pakalpojums: 2020. gada Rīgas pilsētas ārkārtas vēlēšanu organizēšana”, sarunu procedūra “Aplokšņu iegāde 2020. gada Rīgas pilsētas domes ārkārtas vēlēšanām”, konkursa procedūra ar sarunām “Vēlēšanu vadības sistēmas bāzes un pašvaldību vēlēšanu moduļa izstrāde” un sarunu procedūra “Vēlēšanu vadības sistēmas bāzes un pašvaldību vēlēšanu moduļa izstrāde”, sarunu procedūra “Elektroniska vēlēšanu datu apmaiņa starp vēlēšanu iecirkņiem 2020. gada Rīgas domes vēlēšanās”.

3.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2020. gadā (eiro)

3.1.1. Kopsavilkums

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2019. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2020. gadam	Faktiskā izpilde 2020. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	3 577 467	2 196 618	2 172 302
1.1.	t.sk. pašvaldību budžetu transferti		30 075	30 075
1.2.	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	3 577 467	2 166 543	2 142 227
2.	Izdevumi (kopā)	3 577 467	2 196 618	2 172 302
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	3 575 476	1 645 828	1 621 837
2.1.1.	Starptautiskā sadarbība, (biedra naudas iemaksa Eiropas valstu vēlēšanu organizatoru asociācijā)	1 800	1 800	1 800
2.1.2.	Valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transferti pašvaldībām	2 309 211	432 694	432 694
2.1.3.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	1 264 465	1 211 334	1 187 343
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	1 991	550 790	550 465

* Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.

3.1.2. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 01.00.00 “Vispārējā vadība”

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2019. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2020. gadam	Faktiskā izpilde 2020. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	508 550	1 141 870	1 118 084
1.1.	t.sk. pašvaldību budžetu transferti		30 075	30 075

1.2.	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	508 550	1 111 795	1 088 009
2.	Izdevumi (kopā)	508 550	1 141 870	1 118 084
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	506 559	595 378	571 917
2.1.1.	Starptautiskā sadarbība, (biedra naudas iemaksa Eiropas valstu vēlēšanu organizatoru asociācijā)	1 800	1 800	1 800
2.1.2.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	504 759	593 578	570 117
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	1 991	546 492	546 167

* Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.

3.1.3. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 05.00.00 "Eiropas Parlamenta vēlēšanas"

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2019. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2020. gadam	Faktiskā izpilde 2020. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	2 936 868	0	0
	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	2 936 868	0	0
2.	Izdevumi (kopā)	2 936 868	0	0
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	2 936 868	0	0
2.1.1.	Valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transferti pašvaldībām noteiktam mērķim	2 177 162	0	0
2.1.2.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	759 706	0	0
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	0	0	0

* Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.

3.1.4. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 99.00.00 "Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums"

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2019. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2020. gadam	Faktiskā izpilde 2020. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	132 049	1 054 748	1 054 218
1.1.	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	132 049	1 054 748	1 054 218
2.	Izdevumi (kopā)	132 049	1 054 748	1 054 218
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	132 049	1 050 450	1 049 920
2.1.1.	Valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transferti	132 049	432 694	432 694

	pašvaldībām noteiktam mērķim			
2.1.2.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	0	617 756	617226
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	0	4298	4298

* Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.

4. PERSONĀLS

Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvā ir deviņi locekļi, no kuriem priekšsēdētāju un septiņus locekļus ievēlē Saeima, bet vienu locekli no tiesnešu vidus – Augstākā tiesa savā plēnumā. Centrālās vēlēšanu komisijas vēlēšanām jānotiek ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā pēc Saeimas sanāksšanas, līdz ar to Centrālās vēlēšanu komisijas pilnvaru termiņš ir četri gadi. Pirmajā sēdē Centrālā vēlēšanu komisija no sava vidus ievēlē priekšsēdētāja vietnieku un sekretāru. Priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks un sekretārs Centrālajā vēlēšanu komisijā strādā pastāvīgi. Pārējie komisijas locekļi atalgojumu saņem atbilstoši nostrādātajam stundu skaitam, un savu pienākumu pildīšanas laikā ir atbrīvojami no tiešajiem pienākumiem savā darbavietā.

Ieskaitot deviņus Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus, 2020. gadā Centrālajā vēlēšanu komisijā bija 21 amata vieta, kurā bija nodarbināts 21 speciālists (*skat. 2. tabulu*).

Papildus Centrālā vēlēšanu komisija 2020. gadā bija noslēgusi 120 uzņēmuma līgumus, lai sarīkotu parakstu vākšanu tautas nobalsošanas ierosināšanai par Valsts prezidenta apturētajiem likumiem “Grozījumi Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā” un “Grozījums likumā “Par pašvaldībām””, Rīgas domes ārkārtas vēlēšanas, kā arī citu atsevišķu darbu (pakalpojumu) izpildei.

2. tabula

Centrālās vēlēšanu komisijas amatpersonas un darbinieki

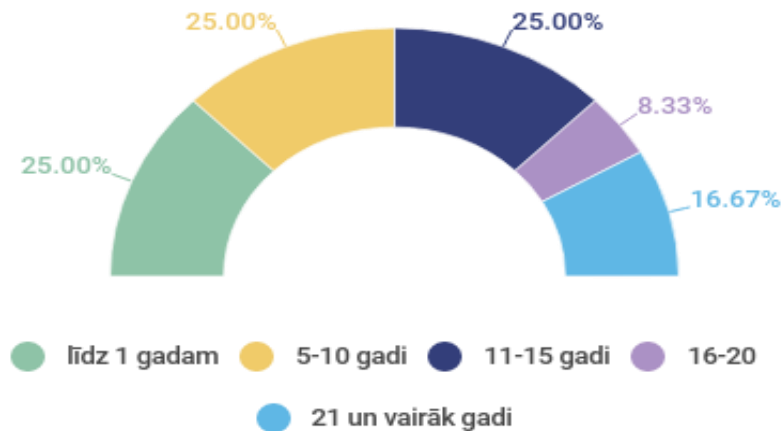
Amata vietu skaits	Amatpersonu/darbinieku skaits	Amata nosaukums
9	9	Centrālās vēlēšanu komisijas locekļi
1	1	Finanšu nodaļas vadītājs
1	1	Juridiskās nodaļas vadītājs
1	1	Informācijas nodaļas vadītājs
1	1	Lietvedības nodaļas vadītājs
1	1	vecākais grāmatvedis - ekonomists
1	1	juriskonsults
1	1	vecākais speciālists sadarbībai ar ārvalstu vēlēšanu institūcijām
1	1	vecākais lietvedis
1	1	sistēmu administrators
1	1	biroja tehnikas administrators
1	1	sabiedrisko attiecību vecākais speciālists
1	1	Apkopējs

2020. gada beigās darba attiecības tika izbeigtas ar diviem darbiniekiem - ar vienu uz abpusējas vienošanās pamata, ar otru sakarā ar strukturālām reformām, likvidējot amata vietu Lietvedības nodaļā, lai izveidotu IT vadītāja amata vietu.

No 12 Centrālās vēlēšanu komisijas darbiniekiem (neieskaitot Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus) 2020. gadā trīs jeb 25% darbinieku Centrālajā vēlēšanu komisijā bija nostrādājuši 11 līdz 15 gadus. Trīs darbinieki Centrālajā vēlēšanu komisijā strādā piecus līdz desmit gadus un vēl trīs darbinieki – vienu gadu. Savukārt divi darbinieki komisijā strādā vairāk nekā 21 gadu, bet viens darbinieks – 16 līdz 20 gadus (*skat. 1.attēlu*).

1.attēls

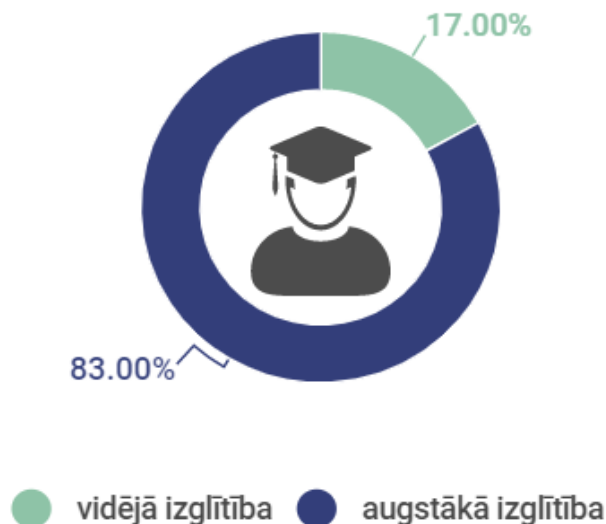
Darbinieku nostrādāto gadu skaits Centrālajā vēlēšanu komisijā (neieskaitot Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus)

Vairākumam – desmit jeb 83% darbinieku - ir augstākā izglītība, un tikai diviem nodarbinātajiem jeb 17% - vidējā izglītība (*skat. 2. attēlu*).

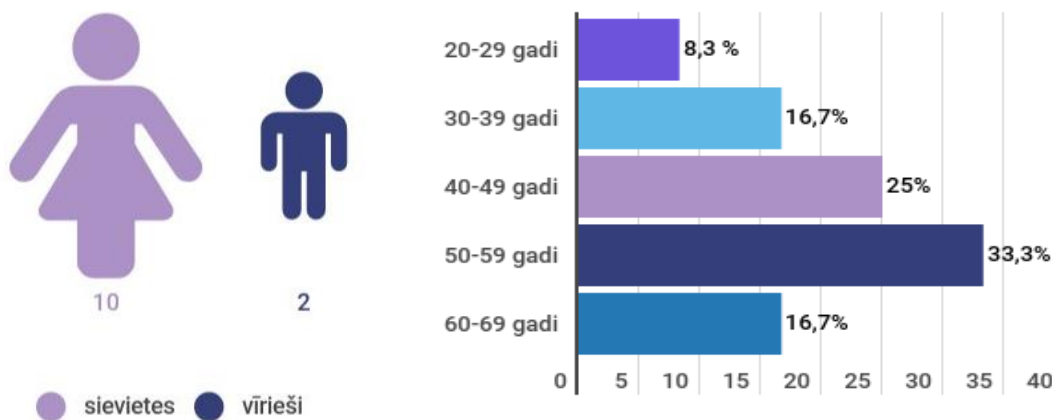
2.attēls

Centrālās vēlēšanu komisijas darbinieku izglītība (neieskaitot Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus)

Pārskata periodā Centrālajā vēlēšanu komisijā strādāja arī desmit jeb 83% sieviešu un divi jeb 17% vīrieši. Vairākums darbinieku bija vecumā virs 40 gadiem (*skat. 3. attēlu*).

**Centrālās vēlēšanu komisijas darbinieku dzimuma un vecuma sadalījums
(neieskaitot Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus)**

5. KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

5.1. Pasākumi sabiedrības informēšanai un izglītošanai

Viens no Centrālās vēlēšanu komisijas pienākumiem ir informēt sabiedrību par vēlēšanu, tautas nobalsošanas un likumu ierosināšanas kārtību. 2020. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļa sagatavoja un izplatīja plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem 60 preses relīzes un sagatavoja atbildes uz vairāk nekā divsimt plašsaziņas līdzekļu pārstāvju jautājumiem. Centrālās vēlēšanu komisijas amatpersonas regulāri sniedza intervijas plašsaziņas līdzekļiem, tika rīkotas arī preses konferences. Galvenie sabiedrības informēšanas pasākumi bija saistīti ar 2020. gadā notikušo parakstu vākšanu tautas nobalsošanas ierosināšanai par Valsts prezidenta apturētajiem likumiem “Grozījumi Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā” un “Grozījums likumā “Par pašvaldībām” un Rīgas domes vēlēšanu sagatavošanu un norisi.

Komunikācijas aktivitātes 2020. gadā ietvēra ne tikai informācijas sagatavošanu un izplatīšanu plašsaziņas līdzekļiem, bet arī informācijas sagatavošanu Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapai, atbilžu gatavošanu uz iedzīvotāju un pētnieku jautājumiem, ziņu izplatīšanu, sociālo reklāmu sagatavošanu un ievietošanu sociālajās platformās “Facebook”, “Twitter” un “Instagram”.

Kopējais Centrālās vēlēšanu komisijas publikāciju skaits sociālo tīklu vietnēs 2020. gadā bija 525, no tām “Facebook” publikācijas – 171, “Twitter” publikācijas – 184, “Instagram” – 167 (72 ieraksti un 95 stāsti), “Youtube video” – 3. Savukārt mājaslapai tika sagatavota 271 publikācija, tai skaitā 182 informatīvie materiāli jaunumu sadaļai un 89 publikācijas citām mājaslapas sadaļām. Mājaslapai sagatavotas arī 53 publikācijas krievu valodā un 21 publikācija angļu valodā.

Rīgas domes vēlēšanām tika sagatavoti 12 informatīvās reklāmas materiāli par balsošanas kārtību – trīs video reklāmas, četras audio reklāmas, četri plakātu maketi un viens vides reklāmas plakāts.

Lai informētu vēlētājus par parakstu vākšanas kārtību un Rīgas domes vēlēšanu kārtību, to sagatavošanas un norises laikā darbojās Centrālās vēlēšanu komisijas uzziņu tālrunis vēlētājiem. Parakstu vākšanas laikā zvanītāju interese, kā to liecināja arī parakstu vākšanas rezultāti, bija neliela – visā tālruņa darbības laikā tika saņemti 184 zvani. Tajā pašā laikā Rīgas domes vēlēšanu sagatavošanas periodā un vēlēšanu laikā Centrālās vēlēšanu komisijas uzziņu tālrunis saņēma 4292 zvanus. Būtiskākais uzziņu tālruņa uzdevums Rīgas domes vēlēšanās bija sniegt uzziņas no Vēlētāju reģistra. Tālrunim visbiežāk uzdotie vēlētāju jautājumi bija par to, kur meklēt informāciju par vēlēšanu iecirkņiem, kā noskaidrot, kurā vēlēšanu iecirknī jābalso, kāds ir iecirkņu darba laiks, kā veikt vēlēšanu iecirkņa maiņu un pieteikt balsošanu atrašanās vietā.

5.2. Pasākumi sabiedrības viedokļa izzināšanai

2020. gada februārī Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar sabiedriskās domas pētījumu centru “SKDS” īstenoja pētījumu, kurā apzināja vēlētāju viedokļus un uzskatus par

vairākiem parakstu vākšanas tautas nobalsošanas ierosināšanai problēmjaudājumiem. Pētījumā tika skaidroti iemesli, kāpēc vēlētāji nepiedalījās 2020. gada janvārī – februārī notikušajā parakstu vākšanā tautas nobalsošanas ierosināšanai par Valsts prezidenta apturētajiem likumiem “Grozījumi Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā” un “Grozījums likumā “par pašvaldībām””. Šā brīža parakstu vākšanas kārtība tautas nobalsošanas ierosināšanai par apturētiem likumiem neparedz iespēju vēlētājiem parakstīties elektroniski, kamēr parakstu vākšanā par vēlētāju iniciatīvām šāda iespēja ir. Līdz ar to Centrālā vēlēšanu komisija vēlējās noskaidrot vēlētāju viedokli par iespēju elektroniski parakstīt arī tautas nobalsošanas ierosinājumu par apturētu likumu. Tāpat aptaujā vēlētājiem tika vaicāts par viņu galvenajiem informācijas avotiem, uzskatiem par nodevas apmēru parakstu apliecināšanai un iespējām piedalīties parakstu vākšanā ārvalstīs.

Pētījums atklāja, ka vairākums jeb 69% aptaujāto atbalsta nepieciešamību parakstu vākšanā tautas nobalsošanas ierosināšanai par prezidenta apturētajiem likumiem nodrošināt iespēju parakstīties arī elektroniski. Šādu iespēju neatbalstīja 16% aptaujāto, bet 15% aptaujāto nebija viedokļa šajā jautājumā. Savukārt, raksturojot iemeslus, kāpēc viņi parakstu vākšanā nav piedalījušies, visbiežāk respondenti atbildēja, ka nezināja par tādu parakstu vākšanu - 35%, nebija skaidrs, par ko šie grozījumi ir - 23% aptaujāto, bet 19% norādīja, ka parakstu vākšanā nepiedalījās, jo neuzskatīja, ka šajā jautājumā būtu rīkojama tautas nobalsošana, jo šis jautājums nav pietiekami svarīgs, lai tam tērētu valsts budžeta līdzekļus. Tāpat tika minēts, ka parakstīšanās klātienē ir pārāk sarežģīta, jo jātērē laiks, nauda, lai nokļūtu līdz parakstu vākšanas vietai, kā arī nezina, kur jāiet, lai parakstītos. Daļa aptaujāto pauda, ka neatbalsta politiskos spēkus, kas ierosināja likumu atcelšanu, tādēļ parakstu vākšanā nav piedalījušies.

Atbildot uz jautājumu par to, vai vēlētājiem ārvalstīs būtu jānodrošina iespēja piedalīties parakstu vākšanā par vēlētāju likumdošanas iniciatīvām, jo šobrīd šāda iespēja likumā paredzēta tikai 30 dienu parakstu vākšanā par Valsts prezidenta apturētiem likumiem, lielākā daļa aptaujāto piekrita viedoklim, ka arī vēlētājiem ārvalstīs ir jābūt iespējai klātienē piedalīties parakstu vākšanās par vēlētāju iniciatīvām. 31,9% aptaujāto uzskatīja, ka noteikti būtu jānodrošina iespēja parakstīties klātienē Latvijas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās, 26,4% piekrita, ka vajadzētu noteikt papildu parakstu vākšanas vietas pēc noteikta pilsoņu skaita lūguma, bet vēl 19,5% aptaujāto domāja, ka būtu labi nodrošināt iespēju parakstīties ārvalstīs, nosūtot parakstu veidlapu pa pastu. Savukārt viena piektā daļa jeb 20,6% respondentu uzskatīja, ka organizēt klātienē parakstīšanās vietas ārvalstīs nav nepieciešams.

Aptaujā vēlētājiem arī tika vaicāts, vai viņi būtu gatavi maksāt nodevu par sava paraksta apliecināšanu, parakstoties par izmaiņām likumos vai Saeimas atsaukšanu. 73% pētījuma dalībnieku atbildēja, ka nebūtu gatavi maksāt. 13,8% atzina, ka būtu gatavi maksāt līdz vienam eiro lielu nodevu. Līdz diviem eiro lielu nodevu būtu gatavi maksāt 4,2% aptaujāto, bet trīs un vairāk eiro būtu gatavi maksāt 3,2% aptaujāto. Plašāk ar aptaujas rezultātiem iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā www.cvk.lv sadaļā “[Par CVK/Pētījumi](#)”.

6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM

Galvenā Centrālās vēlēšanu komisijas prioritāte 2021. gadā bija **5. jūnija pašvaldību vēlēšanu sagatavošana un uzraudzība**, kas vairāku apstākļu dēļ šoreiz bija saistīta ar daudziem izaicinājumiem:

- Pašvaldību vēlēšanas 2021. gadā notika jaunajās administratīvi teritoriālajās vienībās – sešās valstspilsētās un 35 novados. Līdz ar to vēlēšanu sagatavošanai un nodrošināšanai tika izveidotas jaunas pašvaldību vēlēšanu komisijas, kurām bija jāspēj nodrošināt vēlēšanas daudz lielākā teritorijā nekā iepriekš, koordinējot un uzraugot lielāku vēlēšanu iecirkņu skaitu.
- Tāpat 2021. gada pašvaldību vēlēšanās vēlētajū uzskatei pirmo reizi tika izmantots elektronisks tiešsaistes vēlētajū reģistrs vēlēšanu iecirkņos, kuru nodrošināja Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Centrālās vēlēšanu komisijas pienākumos ietilpa vēlēšanu komisiju apmācību rīkošana un viedierīču nodrošināšana vēlētajū reģistra izmantošanai un vēlētajū personu apliecinošo dokumentu nolasīšanai un balsošanas fakta atzīmēšanai.
- 2021. gada pašvaldību vēlēšanās pirmo reizi vēlētajiem, kuri vēlēšanu laikā uzturas ārvalstīs, bija jānodrošina iespēja balsot pa pastu.
- Visbeidzot 2021. gada pašvaldību vēlēšanas norisinājās vīrusa infekcijas Covid-19 pandēmijas apstākļos, kas Centrālajai vēlēšanu komisijai, pašvaldībām, pašvaldību vēlēšanu komisijām un vēlēšanu iecirkņu komisijām radīja papildu pienākumus drošai vēlēšanu rīkošanai.

Otra nozīmīga 2021. gada Centrālās vēlēšanu komisijas prioritāte būs **2022. gada Saeimas vēlēšanu sagatavošana**. Lai laikus sagatavotos 2022. gada Saeimas vēlēšanām, jau 2021. gadā jāveic vairāki priekšdarbi:

- 2021. gadā Centrālā vēlēšanu komisija Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā ir iesniegusi kopīgi ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi sagatavotos grozījumus Saeimas vēlēšanu likumā un Vēlētajū reģistra likumā, kas paredz ieviest elektronisku tiešsaistes reģistru vēlēšanu iecirkņos arī Saeimas vēlēšanās, lai nodrošinātu iespēju bez papildu administratīvā sloga – vēlētajā apliecības saņemšanas – piedalīties vēlēšanās vēlētajiem, kuru rīcība nav Latvijas pilsoņa pases, bet ir tikai Latvijas pilsoņa personas apliecība.
- 2021. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas prioritāte būs arī Vēlēšanu vadības sistēmas Saeimas vēlēšanu moduļa izstrāde un iegādāšanās īpašumā, kuru plānots pabeigt līdz 2022. gada Saeimas vēlēšanām.
- Tāpat Centrālā vēlēšanu komisija turpinās 2020. gadā aizsāktu darbu pie vēlēšanu iecirkņu standartu izstrādes, kuru mērķis sniegt metodisko atbalstu pašvaldību vēlēšanu komisijām, lai lietderīgāk un pārskatāmāk izlietotu pašvaldību vēlēšanu komisijām vēlēšanu nodrošināšanai piešķirtos resursus.
- Gatavojoties 2022. gada Saeimas vēlēšanām, sadarbībā ar atbildīgajām iestādēm nepieciešams vienoties par grozījumiem normatīvajos aktos, kas nosaka vēlēšanu komisiju locekļu atalgojuma kārtību un ēdināšanas izdevumu kompensāciju apmēru. 2022. gada Saeimas vēlēšanās nepieciešams palielināt pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju locekļu un darbinieku atalgojumu, kas līdz

šim ir bijis zemāks par vidējo atalgojumu valstī, kā rezultātā jau vairākās vēlēšanās pašvaldību vēlēšanu komisijas saskārušās ar grūtībām piesaistīt atbilstošus speciālistus darbā vēlēšanu iecirkņu komisijās.

Nemot vērā 2019. gadā izvirzīto mērķi, – iegādāties valsts īpašumā vēlēšanās izmantotos IT risinājumus, 2021. gadā ir **jāturpina darbs pie Centrālās vēlēšanu komisijas IT kapacitātes stiprināšanas**, plānojot iestādes IT jomas attīstību un meklējot iespējas piesaistīt finansējumu papildu IT darbinieku algošanai, kā arī vēlēšanu vadības sistēmas moduļu un parakstu vākšanas sistēmas uzturēšanai un attīstībai.

Sadarbībā ar Ārlietu ministriju Centrālā vēlēšanu komisija turpinās apzināt iespējas, kā **sekmēt vēlētāju ārvalstīs iespējas piedalīties vēlēšanās un tautas nobalsošanās**, stiprinot šīs pilsoņu grupas piederības sajūtu Latvijai. Gatavojoties 2022. gada Saeimas vēlēšanām, plānots īstenot vairākus pasākumus vēlētāju ar invaliditāti līdzdalības iespēju palielināšanai. Šos mērķus gan būs iespējams īstenot, ja tiks atbalstīts finansējums šo pasākumu īstenošanai.

2021. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji turpinās piedalīties arī Saeimas komisiju sēdēs un **konsultēt likumdevēju jautājumos, kas skar vēlēšanu likumdošanas pilnveidošanu**.

Centrālās vēlēšanu komisijas prioritāte 2021. gadā būs arī **dalība Eiropas valstu vēlēšanu administratoru asociācijā (ACEEEO)**, kur komisija ir pārstāvēta arī asociācijas Izpildpadomē.